

TMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 19508
Tarih : 24-08-2026

48102

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın **Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Alparslan Bayraktar** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Serhat EREN
Diyarbakır Milletvekili

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından yapılan açıklamalarda, Diyarbakır'da kaya petrolü üretimine yönelik ankonvansiyonel yöntemlerle çalışmalar yürütüldüğü, 4 bloktan oluşan yaklaşık 600 kilometrekarelik alanda üç yıl içerisinde 24 yatay sondaj kuyusunun açılmasının ve çatlatma yönteminin uygulanmasının planlandığı belirtilmiştir. Bakanlık ayrıca kaya petrolü potansiyeli bulunduğu değerlendirilen alanın yaklaşık 7 bin 200 kilometrekare büyüklüğünde olduğunu ve ilk çalışmaların başarılı olması halinde faaliyetlerin daha geniş bir alana taşınabileceğini açıklamıştır.

Söz konusu çalışmalar, Diyarbakır'ın en önemli tarımsal üretim merkezlerinden biri olan Bismil'de yürütülmektedir. 2024 yılında ilçede 498 bin dekar buğday, 392 bin dekar pamuk, 108 bin dekar mercimek, 63 bin dekar arpa ve 47 bin dekar mısır ekimi gerçekleştirilmiştir. 2025 yılında ise Bismil'deki pamuk ekim alanı 400 bin 648 dekara ulaşmış, Diyarbakır genelindeki 772 bin dekarlık pamuk ekim alanının yaklaşık yüzde 52'si tek başına Bismil'de yer almıştır. Bu veriler, kaya petrolü faaliyetlerinin yürütüldüğü coğrafyanın tarımsal üretim ve bölge ekonomisi bakımından taşıdığı önemi ortaya koymaktadır.

Kaya petrolü üretiminde uygulanacak yatay sondaj ve çatlatma yöntemleri, kullanılacak suyun miktarı ve kaynağı, işlemde kullanılacak kimyasal maddeler, ortaya çıkacak atık akışkanların yönetimi ile yeraltı ve yüzey suları ve toprak üzerindeki olası etkileri bakımından kapsamlı bir değerlendirme gerektirmektedir. Sondaj alanları, servis yolları, boru hatları ve diğer tesislerin tarım arazileri üzerindeki etkileri ile kamulaştırma ve arazi kullanımına ilişkin sonuçların da açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

Bismil'de son yıllarda çeşitli petrol arama projeleri hakkında "ÇED Gerekli Değildir" kararlarının verilmiş olması, 24 kuyuluk yeni programın çevresel etkilerinin ayrı projeler üzerinden mi yoksa bütüncül ve kümülatif biçimde mi değerlendirileceği sorusunu gündeme getirmektedir. İlk aşamada 600 kilometrekarelik alanda yürütülen çalışmaların olumlu sonuç alınması halinde 7 bin 200 kilometrekarelik potansiyel alana genişletilebilecek olması, projenin tarım, su kaynakları, çevre ve mülkiyet üzerindeki etkilerinin başlangıç aşamasından itibaren bilimsel veriler temelinde ve kamuoyuna açık biçimde değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Bu bağlamda;

1. Bismil'de kaya petrolü çalışmaları kapsamında belirlenen yaklaşık 600 kilometrekarelik 4 blok hangi mahalleleri, tarım alanlarını ve su kaynaklarını kapsamaktadır? Planlanan 24 kuyudan kaç 19 Ağustos 2026 tarihi itibarıyla saha hazırlığı veya sondaj çalışması başlatılmıştır?
2. Söz konusu kuyularda uygulanacak çatlatma yönteminin teknik özellikleri nelerdir? Çalışmalar kapsamında toplam ne kadar su kullanılması öngörülmektedir ve bu su hangi kaynaklardan temin edilecektir?
3. Çatlatma işleminde kullanılacak kimyasal maddelerin türleri ve miktarları ile işlem sonucunda ortaya çıkması beklenen atık akışkanların miktarı belirlenmiş midir? Bu atıkların toplanması, depolanması ve bertarafı hangi yöntemlerle gerçekleştirilecektir?
4. Faaliyetler öncesinde bölgedeki yeraltı ve yüzey suları ile toprak yapısının mevcut durumunu belirlemek amacıyla referans ölçümler yapılmış mıdır? Faaliyet süresince su ve toprak kalitesinin hangi yöntem ve sıklıkla izlenmesi planlanmaktadır?
5. 24 kuyuluk programın tamamını kapsayan bütüncül ve kümülatif bir çevresel etki değerlendirmesi yapılmış veya yapılması planlanmış mıdır? Kuyuların ayrı projeler halinde değerlendirilmesi halinde faaliyetlerin toplam çevresel etkisi hangi yöntemle tespit edilecektir?
6. Çalışma alanı içerisinde bulunan tarım ve mera alanlarının büyüklüğü nedir? Faaliyetlerin tarımsal üretim, sulama imkanları ve toprak yapısı üzerindeki olası etkileri konusunda Tarım ve Orman Bakanlığından görüş alınmış mıdır?
7. Proje kapsamında kamulaştırma, acele kamulaştırma, irtifak hakkı tesisi veya arazi kiralama işlemleri yapılması planlanmakta mıdır? Bu işlemlerden etkilenmesi öngörülen taşınmaz ve hak sahibi sayısı nedir?
8. Kaya petrolü çalışmalarından etkilenecek yerleşimlerde yaşayan yurttaşlar, çiftçiler, yerel yönetimler, ziraat odaları, meslek örgütleri ve ilgili sivil toplum kuruluşları proje hakkında bilgilendirilmiş ve görüşleri alınmış mıdır? Bu kapsamda gerçekleştirilen toplantı ve görüşmeler nelerdir?
9. 24 kuyuluk program hangi kamu kurumları ve şirketler tarafından yürütülmektedir? Yerli veya yabancı özel şirketlerle ortaklık, teknik hizmet, üretim paylaşımı veya benzeri sözleşmeler yapılmış mıdır? Yapılmışsa sözleşmelerin tarafları ve kamuya düşen ekonomik pay nedir?
10. Yaklaşık 600 kilometrekarelik alandaki çalışmaların olumlu sonuçlanması halinde faaliyetlerin 7 bin 200 kilometrekarelik potansiyel alana genişletilmesine ilişkin planlama nedir? Bu alan hangi ilçe ve yerleşimleri kapsamaktadır? Ticari üretime geçilmesi halinde öngörülen yatırım büyüklüğü ve yıllık petrol üretim miktarı nedir?